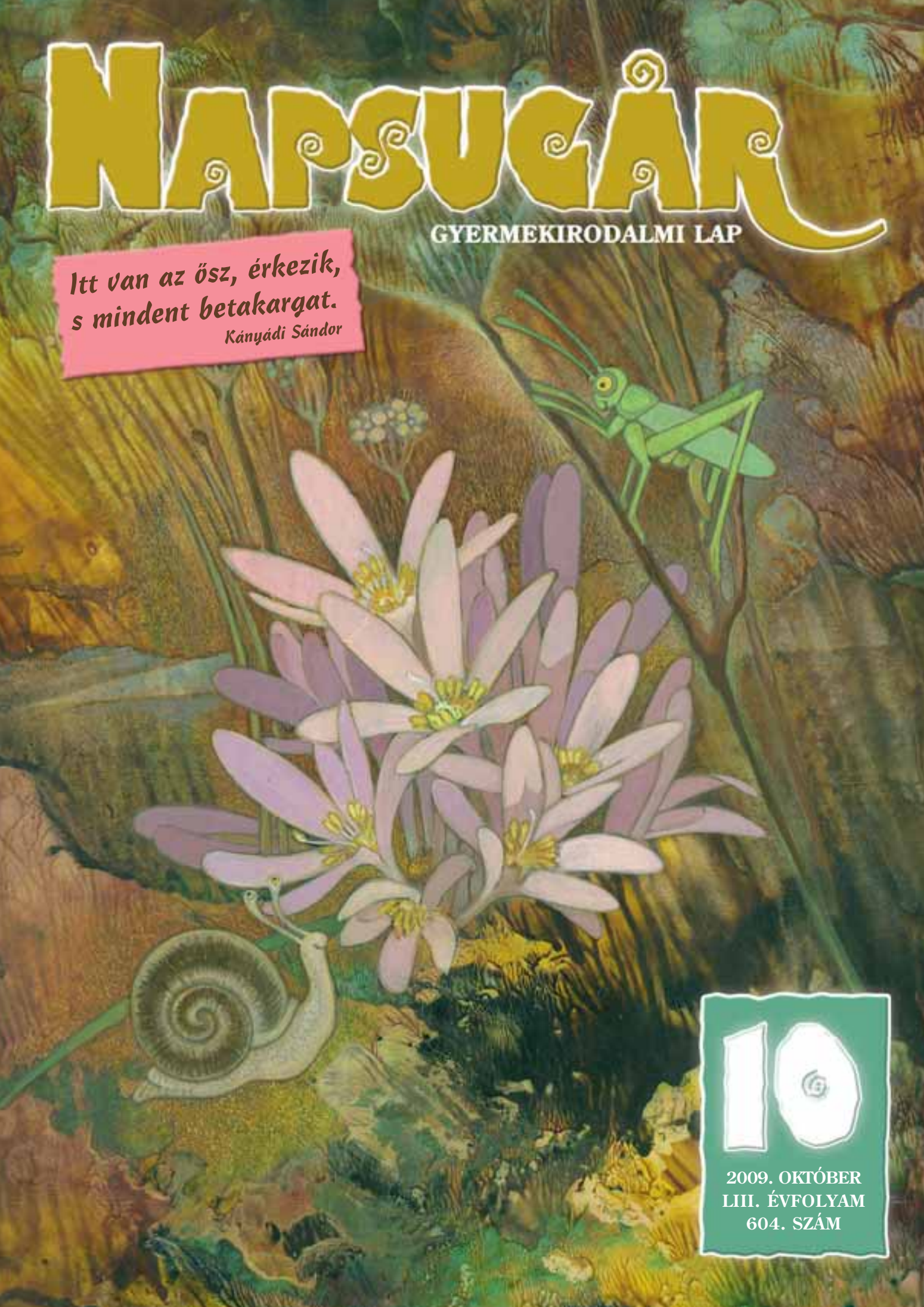

NAPSUGÁR

GYERMEKIRODALMI LAP

*Itt van az ősz, érkezik,
s mindent betakargat.*

Kányádi Sándor

10

2009. OKTÓBER
LIII. ÉVFOLYAM
604. SZÁM

MÁTÉ ANGI

VOLT EGYSZER EGY FA

Volt egyszer egy fa.

Állt egy lábón, másik lábát felhúzta, mintha fázna.
Mintha fázós madár volna.

Ennek a fának dús zöld lombja volt, dús zöld lombjában dúskodtak a levelek. Tollázkodtak, borzolták maguk. S a tollázkodó levelek közt esténként pusmogtak a zöld diók.

Ez a dús zöld fa világra mutatta látnivaló szépségét: leveleit rendezte, ágait igazgatta, törzsébe, dióiba erőt gyűjtött.

A világ pedig nézte, hát hogyan nézte volna, bólogatott, hát hogyan bólogatott volna ekkora szép láttán:

– Micsoda dús! Micsoda zöld! Micsoda tollázkodás!

Ez idő tájt – a bólogató mondás tájkán – ért az ég peremére egy vörös fáradt, aki nem volt más, mint a Nap.

– Hosszú már nekem az ég. Magas már nekem az ég. Nem bírja a lábam. Te madár, zöld madár, hordoznál-e engem?

– Hordozlak én, szíves örömet, szolgállok én, te szép, vörös, hasas, égen járó Nap – dobbant bele szíve a fának, megroggyant az az egy lába.

Azon naptól fogva a fa minden reggel odahajolt, ahol az ég kezdődött, dús zöldjébe emelte a Napot, gömb, gömb hátán – mint a fagylalt, zöld gömbön vörös gömb –, fölhordta az ég tetejére, majd esténként az ég alján lecsúsztatta magáról.

Eközben észre sem vette, hogy leveleiből eltűnt a hersegés, ágaiból a duzzadó növekedés, meghasadt a fényes zöld a diókon, odalett lombjának dúsa.

Mindene égett zörgéssé, kopogássá változott a nagy hordozásban.

Állt féllábon a fa, lombja égett, vörösre vált, majd hullani kezdett.

Állt egyre ijedt ágaival, s ágai közül, a diókkal együtt, földre hullatta a Napot is.

Vörös lett a fű, a bokrok, a kertek, a házak, az emberek.

BALÁZS IMRE JÓZSEF

A HOLDKÖRTE

Fénylik az égen a holdkörte,
csillagitallal megtöltve.
Ha valaki nagyokat hörpölne,
elfogyna egészen a holdkörte.

De egyre nagyobb a holdkörte,
nincs ki belőle hörpölne.
Ragyogón, színültig megtöltve
mosolyog az égen a holdkörte.

LACKFI JÁNOS

ÉJSZAKA MÉNESE

Óriás fa az éjszaka
Felnő fölénk sátorzata.
Ringatózik a tövén
Ember, állat és növény,
Reszket kocsonyás árnyék.

Az éjszaka nagy ménese
A világot nyargalja be.
Csobban a víz, ág recseg,
Felhő fröccsen, hold reped,
Patkójuk ahol jár még.

Fényes ketrec az ablakunk,
Teszünk-veszünk, pakolgatunk,
Szvettert kötünk, zúg fejünk,
Felállunk vagy leülünk,
Élni paraszas játék.

Tengernyi mély a paplanunk,
Épphogy bele nem fulladunk,
Mélyre süllyed el a ház,
De a reggel kihalász,
Dallal a világ vár még.

UNIPAN HELGA rajzai

Olvasgató kisebbeknek

Vitatkozott egy időben a Szél a Nappal, hogy melyikük erősebb.

Két magyar népmese A SZÉLRŐL

Egyszer azután azt mondta a Nap a Szélnek:

– Tegyük próbát. Amott megy egy köpönyeges ember, próbálkozzunk, melyikünk veszi le a válláról a köpenyeget.

Hozzáfogott először a Szél, megragadta az ember gallérját, tépte, cibálta előre-hátra a köpenyeget, de mentül erősebben rángatta, a szegény ember annál erősebben burkolta bele magát, s nem engedte elragadni a köpenyeget.

Mikor aztán a szél belefáradt a hasztalan erőlködésbe, akkor hozzáfogott a Nap: elkezdett mosolyogni az utasra melegen, mind melegebben. A jámbor lassanként kiburkolta magát a köpenyből, azután a karjára vette, később levetette a kabátját és a mellényét is.

– Látod – mondotta a Nap a Szélnek –, hogy én erősebb vagyok, mint te?

Együtt utazott a Szél, a Hideg meg a Meleg. Szembe jött a szegény ember, s már messziről köszönt:

– Jó napot, nagyságos uram!

Azt kérdi a Meleg:

– Kinek köszönt az a szegény ember?

– Nekem! – mondja a Szél.

– Nem neked, hanem nekem! – csattan fel a Hideg.

Addig osztozkodtak, hogy közben a szegény ember elhaladt mellettük. Azt mondja a Meleg:

– Menjünk vissza, kérdezzük meg!

Úgy is lett. Visszamentek megkérdezni.

– Ugye, nekem köszöntél, te szegény ember? – szólítja meg a Meleg.

– Én bizony a Szél nagyságos úrnak köszöntem.

– Megállj, te szegény ember, jöjjön csak el a kánikula, majd adok én neked, olyan meleg lesz, hogy elolvadsz! – fenyegetőzött a Meleg.

– Bánom is én, csak a Szél nagyságos úr legyen ott! – így a szegény ember.

Most a Hidegen volt a sor:

– Hát akkor nekem köszöntél?

– Nem én, kérem, hanem a Szél nagyságos úrnak!

– Megállj, jöjjön csak el a tél, olyan hideg lesz, hogy megfagysz! – csikorgta dühösen a Hideg.

– Bánom is én, csak a nagyságos Szél úr ott ne legyen! Kutya bánja a hideget szél nélkül!

LÁSZLÓ NOÉMI

TERV

Egy szeles napon
neked adom
leghosszabb sálam,
legszebb kalapom,
az ég három sarkát,
az alvó napot,
a felhőket –
nyiss rajtuk ablakot.

Egy szeles napon
kitalálom,
melyik csupasz ágon
hintázik az álom,
óvatos kézzel
nyakon csípem,
ablakod alá terítem.

BUJÁKI LÍVIA

A SZÉL

Ide fut, oda fut, kanyarog,
odajön, amikor nyaralok,
odajön, amikor telelek,
odához hideget, meleget.

Van olyan, amikor keresem,
de ha jön, zavarom hevesen.
Udvaron, utakon, tereken
ha söpör, ami holt, eleven.

Csupa fütty, zene, egy zenekar!
Hegedül, amivel csak akar.
Van-e, mondd, az a hely, az a lyuk,
hova be sose megy, sose jut?

Hajtja a barika-sereget,
haragos, panaszos, kesereg.
Ilyen is, olyan is, kamaszos,
ha susog, ha kacag, aranyos!

BAK SÁRA rajzai

KÉRDÉSEK

Miért kék az égi paplan?
Mi rejtőzik felleg-habban?

Miért forró, mondd, a nap?
Fején miért nincs kalap?

Miért lebben puha szellő?
Létezik-e szellő-sellő?

Miért hallgat a rengeteg?
Gondja kevés vagy rengeteg?

Miért magas a jegenye?
Hol van a világ teteje?

Miért, mi végre a várakozás?
Illékony, mulékony minden varázs?

Miért szeretnék csak úgy lenni,
álmok és való közt jönni-menni?

Hegyezte a sárga fülét. Ám akárhogy hegyezte, sárga füllel sem értette, hogy mit sügnak a füvek, mit zúgnak a fák, mit búgnak a madarak.

Így telt el a tavasz. A kisnyúl füléről lekopott a sárga virágpór. Közben megtanulta, hogy merre találja a legédesebb enivaló gyökereket és a legtisztább innivaló vizet. Megtanul-

ta, hogy a nap minden hajnalban fölkel, és minden este lenyugszik. Hogy a hold előbb dagad, aztán elfogy, s ha elfogyott, újra dagad. Hogy a gomba kalapja alatt apró magok ülnék, s ha szétszórja őket a szél, a magokból új gombák születnek.

Egy meleg nyári napon Zöldfülű hiába ment a patakhöz: egy korty vizet sem talált benne. Ugrándozott a parton, és fútól-fától, repülő madártól kérdezgette:

Hová tűnt a fürge patak?

Mért tűz ilyen forrón a nap?

Mért számócás lent a völgy?

Két fülecském miért zöld?

Susogtak a füvek, zúgtak a fák, búgtak a madarak.

– Nem értem, nem értem! Zöld fülemmel nem értem, hogy mit süg-büg-züg nekem a világ! – kesergett Zöldfülű.

Lefutott a völgybe, és belehempergett a számócába. Olyan piros lett a füle, mint a hajnalpír.

DÖBRENTÉY ILDIKÓ A TITKOK TITKA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kisnyúl, úgy hívták, hogy Zöldfülű. Tavasszal született, és még semmit sem értett a világból. Ugrándozott a patakparton, és fútól-fától, repülő madártól kérdezgette:

Mit fecseg a fürge patak?

Éjjel a hold miért dagad?

Mért hajnalban ébred a nap?

Gomba fején mért van kalap?

Mért virágos lent a völgy?

Két fülecském miért zöld?

Susogtak a füvek, zúgtak a fák, búgtak a madarak. Zöldfülű szerette volna érteni, hogy mit mondanak, hegyezte is a fülét, de hiába:

– Nem értem, nem értem! Zöld fülemmel nem értem, hogy mit süg-büg-züg nekem a világ!

Mit fecseg a fürge patak?

Éjjel a hold miért dagad?

Mért virágos lent a völgy?

Két fülecském miért zöld?

Lefutott a völgybe, és meghempergett a virágokban. A sok virágportól olyan sárga lett a füle, mint a csurrantott méz.

– Sárga füllel jobban értem? – nézett körül.

– Piros füllel jobban értem? – nézett körül.

Hegyezte a piros fülét. Ám akárhogy hegyezte, piros füllel sem értette, hogy mit súgnak a füvek, mit zúgnak a fák, mit búgnak a madarak.

Így telt el a nyár. A kisnyúl füléről lekopott a piros számócalé. Közben megtanulta, hogy az erdőben barátok is vannak, meg ellenségek is. Hogy a napsütéstől gyümölcs édesedik a fák, és bogyó érik a bokrokon. Hogy a nagy forróság után nagy esők jönnek, s akkor újra megtelik vízzel a patakmeder.

Egy őszi napon, mikor Zöldfülű úgy érezte, hogy már-már mindent tud, belenézett a patak vizébe, és azt kérdezte:

Honnét jön a fürge patak?

Mi lesz, hogyha nem süt a nap?

Mért sárgult meg lent a völgy?

Két fülecském miért zöld?

Hirtelen megzörrent mellette a bokor, és egy bóbitás madár röppent fel róla.

– Kövess, kövess, Zöldfülű! – búgta.

– Értem, mit búg a madár! – ugrott nagyot a kisnyúl. – Zöld fülemmel értem, hogy engem szólít! – s boldogan eredt a madár nyomába.

Amerre elhaladtak, mindenütt suttozó füvek és zúgó fák kívántak jó utat nekik.

– Értem, mit súgnak a füvek, mit zúgnak a fák! – ujjongott Zöldfülű. – Zöld fülemmel értem, hogy jó utat kívánnak nekünk!

A víz folyásával szemben haladtak. Elöl repült a bóbitás, utána ugrabugrált Zöldfülű. A bóbitás végül leszállt egy bokor ágára:

– Most megmutatom neked a titkok titkát! – búgta.

Zöldfülű hegyezte a fülét, és körbelesett:

– ...A titkok titkát?!... – de nem látott mást, csak egy mohos sziklát. A szikla tövében víz bugyogott fel a földből. Eltűnt a patak.

– Miért ér véget itt a patak? – kérdezte csalódottan.

– Nem ér véget! Itt kezdődik!

– Mi az a kicsi bugyogás?

– Az a bugyogás a titkok titka: a forrás!

Erre már jobban odanézett Zöldfülű. Nézte a csöpp, fölbuggyanó vizet, és hallgatta a bóbitás búgását:

– A titkok titka, hogy minden lesz valamiből, és mindenből lesz újra valami. Az éjszakából lesz a nappal, a nappalból lesz az éjszaka. A tavaszból lesz a nyár, a nyárból az ősz, s az őszből is lesz valami: a tél!

– A tél – bólintott a kisnyúl.

Ott álltak a forrásnál sokáig. A bóbitás búgott, a kisnyúl bólogatott. és egyik bólintásánál úgy látta, hogy előrekonnyuló fülecskéje nem zöld többé, hanem éppolyan szürke és selymes, mint amilyen az öreg nyulaké szokott lenni.

DUKA JÁNOS

A REMETE ÉS A TÜNDÉREK

Elmondta a bukaresti
Chereches Anna
2009 májusában a
marosvásárhelyi Országos
Regemondóversenyen

Valamikor régen a Szent Anna-tó vizében tündérek éltek. Palotájuk ott volt a tó fenekén, onnan jártak ki esténként a partra, játszadoztak, énekeltek, táncoltak, kedvükre mulatoztak. Csengő kacagásuk betöltötte a környéket, és odacsalta azt a fiatal pásztorlegénykét, aki ott őrizte a juhokat a tó közepében. A fiú megbújt a vastag fák törzse mögött, onnan bámulta a tündérek királynőjét, aki elkábította szépségével.

A tündérek mulatozásának egyszer vége szakadt, mert egy szent életű öreg remete a tó partján kunyhót épített magának. Hozzáfogott egy kápolna barkácsolásához is, sőt fából tornyocskát is épített melléje. Az egészet maga faragta zsindegyel fődte be, aztán addig gyűjtögetett a szomszédos falvakban, amíg egy kis harang is került a tornyocskába. De milyen harang? Csilingelő hangja betöltötte az egész vidéket, sokszorosan verték vissza a hegyek, zúgták a tavat körülvevő bokrok és fák.

A tündérek lehúzódtak a tó fenekére, és sírva borultak össze, mert nem tudták elviselni,

hogy földi halandó szebb hangot tudjon elővarázsolni, mint az ő énekük volt. Szégyenükben nem jöttek ki a tó partjára, pedig a pásztorlegény most is ott ólálkodott.

Egyszer aztán megint megpillantotta a tündérkirálynőt. Egyenesen feléje tartott, leült mellé a puha mohára, és suttogni kezdett lágy, túlvilági hangján:

– Hallod-e, te pásztorlegény? Szeretnéd halani a mi énekünket?

– Nagyon szeretném! – felelte a legényke.

– Csak akkor hallod meg újra, ha elhozod nekem a remete szépen szóló harangocskáját.

Olyan bájosan nézett a fiúra, hogy az elvesztette józan esztét, és remegve válaszolta:

– Elhozom a harangocskát, csak újra hallhassam dalotokat, s gyönyörködhessem táncotokban.

Egy esős, viharos, sötét éjszaka a pásztorlegény fellopakodott a toronyba, leemelte a harangot, beletette egy zsákba, és levitte a tó partjára. Egy tündér nyomban eltűnt vele a mély tóban.

Reggel ment harangozni a remete, hát volt harang, nincs harang. Bánatában se nem evett, se nem ivott, csak siratta a harangot.

Amint ott kuporgott kunyhója előtt, mintha csak véletlenül történt volna, arrafelé terelte nyáját a pásztorlegény, mert hajtotta a lelkiismeretfurdalás. Megszólította a remetét:

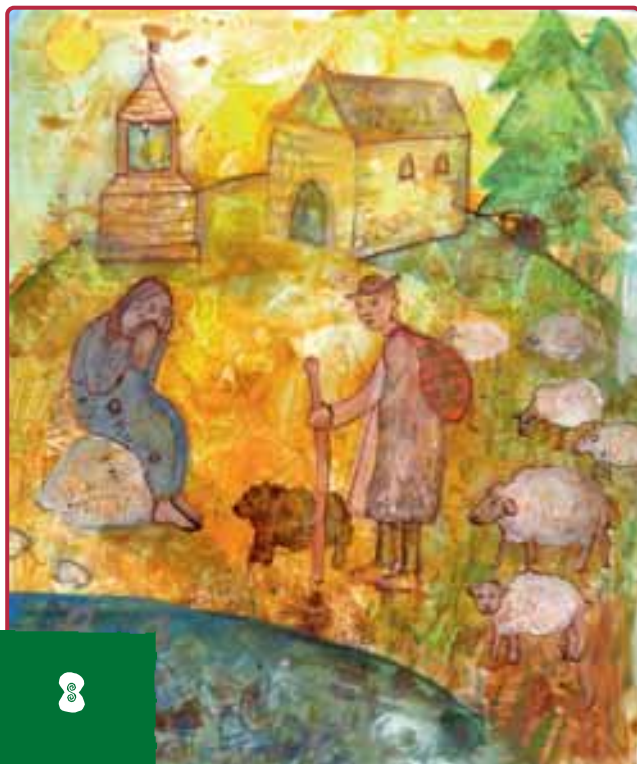
– Mit búsulsz, öregapám?

– Az éjjel egy gonosz ember ellopta a harangocskámat – nézett könnyes szemével a legényre a remete.

„Gonosz ember vagyok? Tolvaj is vagyok?” – döbbsent meg a pásztorlegény, aki nagyon megsajnálta a remetét. „Fájdalmat okoztam embertársamnak!” – harangozott benne a bűntudat, és nyomban elhatározta, hogy jóvá teszi hibáját, s ha törik, ha szakad, a harangocskát visszaszerzi. Visszaszerzi, de hogyan?

A tündérek a kisharang elnémulása óta esténként újra kijöttek vigadozni a tópartra, és gúnyosan dalolták:

Gingalang, gingalang,
Nincs harang, nincs harang!
Elmehetsz, remete,
Nem sirat senki se.
Gingalang, gingalang,
Nincs harang, nincs harang!

Ez a gúnyolódás nemcsak a remetének, a pásztorlegénykének is rosszul esett. Bezzeg most már nem tudott gyönyörködni a tündérek énekében, a juhait is másfelé térítette, s egyre azon töprengett, hogyan szerezhetné vissza a harangocskát.

Egy este aztán elrejtőzött egy hatalmas fatörzs mögé, ott várta meg az időt, amikor a tündérek feljönnek mulatozni a tó partjára. Fel is jöttek, és rákezdték a gúnyolódó nótára:

Gingalang, gingalang,

Volt harang, nincs harang!

– Ha nincs, hát lesz! – kiáltott a legényke, azal odaszaladt, ölbe kapta a tündérkirálynőt, és vitte befelé az erdőbe. – Addig nem engedlek el, míg a harangot vissza nem adjátok!

A tündérek azonban királynőjük segítségére siettek, megragadták mindkét kezét, és húzták a tó felé. Nagy küzdelem kezdődött a legényke és a tündérek között. A legényke tudta, hogy ha elérik a tó vizét, menthetetlenül vége van, se harang, sem az ő élete többé!

Ekkor juhait, melyek megérezték gazdájuk veszedelmét, segélyére siettek. A pásztorle-

gényke egyik kezével belemarkolt a legerősebb kos gypjába, a másikkal keményen tartotta a tündérkirálynőt, aki érezte, hogy nem szabadulhat, ezért alkudozni kezdett:

– Eressz el, visszaadom a harangocskát!

– Előbb a harang, csak aztán a szabadság! – felelte a legényke.

A tündérkirálynő belátta, hogy sem erővel, sem ravaszsággal nem boldogul, parancsot adott, s a

tündérek felhozták a partra a harangot.

A legényke visszavitte a toronyba, és nagyon örült, hogy jóvá tehetette a hibáját. Hát még a remete milyen boldog volt, amikor meghúzta a kötelet, s meghallotta, hogyan száll a harangszó hegytől hegyig, és hogyan verik vissza azt a bércek többszörös erővel.

A tündérek pedig úgy eltűntek a tó környékéről, mintha ott sem lettek volna, mert a tündérek nem élhetnek ott, ahová földi halandó betette a lábát.

A gyöngyszemként csillogó Szent Anna-tó vizében ettől kezdve az emberek ezrei gyönyörködnek, és szájról szájra adják ezt a szép mondát a mi örömünkre...

Hun pajzs és ostor.
Osvald Stephannie,
Dacia Általános Iskola,
Nagyvárad

A nagyváradi A. Mureșanu Iskola IV. osztályosai:
Kor Viktória: „Attila süvege”, Szász Mercedesz: „Isten ostora” és „Isten kardja” – gyurma, Balla Imola: „Isten kardja” – szövés-fonás.

Kardok, török.
Beküldte a paptamási iskola tavalyi II. és IV. B osztálya.

Itt születtem

Bályok Bihar megye északkeleti részén, a Berettyó bal partján terül el. Lakosainak száma majd másfélezer.

■ Első írásos említése 1213-ból való. A birtokot Mátyás király elkobozta Bályoki Szilveszter földesúrtól, és a váradi püspöknek adományozta, aki a Berettyó mentén elterülő ligetbe fából készült kastélyt terveztetett. Ez 1491-ben, amikor már a Somlyói Báthoryak voltak a tulajdonosok, fel is épült. 1884-ben házasság révén a Károlyi családé lett. Ők építették a ma is álló, impozáns, barokk stílusú kastélyt. Két épületét folyosó köti össze, amely alatt a Kisberettyó folyik át. Két partja körborítású, vírággal szegélyezett volt, vizét egy méter magasra felduzzasztották, hogy csónakázni lehessen rajta. A parkot 783 évelő és 1108 lombhullató fával telepítették be. Íme néhány ritkaság: kínai pagoda, török mogyoró, kaliforniai ciprusfa, amerikai tölgy,

kaukázusi-, fehér Douglas-, mocsári fenyő (amiből Romániában ezen kívül még csak két példány volt), virginiai boróka, évszázados köris és platánfák. 1944-ben a grófok elmentek, a kastély és parkja „senki földje” lett. Azóta több intézmény is helyet kapott benne, de állapota folyamatosan romlik. 1981-ben a parkot védetté nyilvánították. Sajnos a védelemből semmi sem valósult meg.

■ A bályoki kazettás mennyezetű református templom négy részletben épült. A legrégebbi, a gótikus kápolna az Árpád-kor végén, 1298-ban, a nagyhajó és a tölgyfából X alakban összeácsolt harangláb a XVI. században épült. Az illesztéseket keményfából faragott szegekkel fogták össze. A XVII. század vége felé felépült a torony. 1895-ben felújítják a templomot, és megépítik a déli szárnyat, a mai főbejárattal. 2001-ben a külső-belső javítás eredményeként a bályoki református közösség „Pro Ecclesia” díjat kapott. A vallási türelem legszebb bizonyítéka, hogy a kis létszámú katolikusok templom híján, havonta egyszer a református templomban tartják a misét.

Négy korszak egy templomban

Bályokot nehéz „magasról” fényképezni

Ki vigyáz ma a grófi kastélyra?

Karunkkal mérjük és védjük

■ Iskolánk 1700, óvodánk 1847 óta van. A mostani kétnyelvű iskolát 1964-ben avatták fel. Azóta sok átalakításon, modernizáláson ment át, jelenleg a központi fűtés felszerelésén szorgoskodnak.

■ A monda szerint az első bályoki ház a Felszezen épült meg. Lankás dombok aljában, dús lombú fák között bővizű forrás csobogott. Bályoki Szilveszternek megtetszett ez a hely. Elhatározta, hogy házat épít a forrás mellett, ám egy kígyó élt ott, s a környékről mindenkit elriasztott. Az ifjú nagy tükröt tartott maga elé, a kígyó a tükörben magát meglátva nekiugrott annak a „másik” kígyónak, az ifjú pedig karddal levágta a fejét. Róla nevezték el a falut Bályoknak. A bővizű forrás ma utcakút, a helybeliek innen hordják az üdítő forrásvizet.

Itt élt a monda-beli kígyó

A kendert nyűtték, tilolták, fonták, szőtték, hímezték

■ Régen szinte minden háznál foglalkoztak kendertermesztéssel. Ez a munka egész évben tartott. Tavasszal elvetették, miután megnőtt, kinyűtték, nyáron áztatták, törték, tilolták, megtaposták, téhével kifésülték, így nyerték a csepűt. Bábukba kötötték, télen megfonták, megszőtték. Ma már csak a szép szőttesek és a padlások zugában fellelhető guzsalyok, sulykok, mángorlók emlékeztetnek erre az időszakra.

■ Falunkban még most is emlegetik a régi tengerihántók, tollfosztók,

disznótorok, lakodalmak vidám hangulatát. Ezeket hagyományörző műsorainkban mi is szívesen felelevenítjük. Részt veszünk a helybéli ünnepeken, mint a szüreti bál, karácsonyi műsor, szilveszteri mulatság, farsangi maszkabálozás, húsvéti locsolkodás, pünkösődölés, anyák napi megemlékezés, Európa- és gyermek napi programok, rajzversenyek, népi játékok, mesemondás.

Ünnepeinkkel hagyományt őrzünk

Összeállította Kovács Katalin, Seres Erzsébet tanító néni, a margittai III. F és a bályoki III.B. osztály tanulói, akik az elmúlt tanévben a „Berettyó mentén” című nevelési program keretében együtt tevékenykedtek.

Levél-szőlő

A mezőbaji Lázár Henrietta apró levélkékből alakította ki a szőlőgerezd mosolygó szemeit.

Őszi erdő

A gyergyószentmiklósi Fogarassy Mihály Iskola tavalyi IV. B osztálya úgy készített szép tájképet, hogy őszi színekkel foltos alapot festett, majd száradás után gondosan rárajzolta a fák kontúrját Rusu Anna és Csáki Renáta tanító nénik irányításával.

Levél-képek

A vékony rajzlap alá tett levélből sokféle érdekes kép készülhet. A dési Cîmpean Erik minden levelet más-más színűre satírozott, Tankó Emőke Csíkszeredából több színt használt ugyanazon a levélen. Az átsatírozott levélformákba halat, madarat, lepkét is beleképzelhetsz.

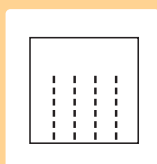
Laska- virág

Kerner Henrietta, szatmárnémeti olvasónk színesre festett száraztésztaból ragasztotta ezt a kecses virágot.

A zimándújfalvi Horga Mónika tanító néni a mákgubó alsó részébe hurkapálcát rögzített. A madár többi testrészét papírból készítette: szárnyát a szabásminta szerint, farkát, gallérját bevagdossot tég lal apból, a csőrét kör c i k k ből. A szem papírból ragasztva vagy rajzolva is kifejező. Jómadár a mákma dár?

Mákma dár

Török basa

A kolozsvári Bóbita játszóházban Szabó Kinga tanító nénitől tanultuk a kukoricacsutka-törökbasa készítését. A kukoricacsutkát kissé megvizezzük. Ha a csuhé megpuhult, óvatosan felhajtjuk, és turbánszerűen megbogozzuk a végét. Három kukoricaszemet kiemelünk – kettőnek a helye a szemét jelöli, a harmadikat visszatesszük a helyére úgy, hogy alája csíptetünk néhány szál kukoricahajat bajusznak.

Szövet-kép

A kolozsvári Apáczai Líceumban, Kulcsár Margit tanító néni osztályában őszi színű szövetre öntapadós fóliából levélformákat ragasztottak a gyerekek, majd szitán keresztül kenték fel a találó színű festéket, végül levették az öntapadósokat, és megrajzolták a levelek erezetét.

MI AZ?

*
Se oldala, se feneke, mégis megáll a víz benne.

Felhő

*
Akkor vagyok legmelegebb, amikor hideg van. Akkor vagyok leghidegebb, amikor meleg van.

Pince, kályha

*
Se hárfája, se gitárja, mégis szól a muzsikája.

Tücsök

*
Szádba teszed, mégsem eszed.

Kanál

*
Szürke szárnyú, nagy madár, szürke lesz a nagy határ, ha ősszel a földre száll.

Köd

*
Két kezemmel füled fogom, s ott csücsülök az orrodon.

Szemüveg

*
Csak a tiéd, mégis mások használják többet.

A nyelv

*
Erdőn voltam, parton leszek, vízen járok, s tűzben veszek.

Csónak

*
Se esze nincs, se szeme nincs, mégis igazságot szól.

Méreg

*
Melyik út nem porzik sose?

A Tejút

SZEPTEMBERI MEGFEJTÉSEK

- nyaralás
- foci
- kirándulás
- vakáció
- napozás

① Márk Előd, Gyergyóalfalu: kedvenc író.

1. Férfinév 2. Eladni szeretne 3. Színes tantárgy 4. Becézett Dénes 5. Vág az esze 6. Félénk állat 7. New ... 8. ... berek, nádak, erek 9. Lángra lobban 10. Medál 11. Muzsika 12. Tartozik valakinek

1		Z	
2	R		
3		J	
4	I		
5		O	
6	Y		
7			K
8		L	
9		Ú	
10	R		
11			E
12	D		

② Úgy rendezd a dominókockákat, hogy a betűket összeolvasva őszi esemény neve alakuljon ki.

TALÁLD KI!

③ Elekes Bea, Gyergyószentmiklós: kedvenc Napsugár-rovatom.

1. Szintén 2. Vés 3. Kígyó a Dzsungel könyvében 4. Nem ez 5. Lombos növény 6. Irsai Géza névjegye 7. Sír 8. Kicsinyítőképző 9. Falvég!

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	

Kosma Krisztina, Tasnád

④ Nagy Tímea, Brassó: kedvenc tantárgyam.

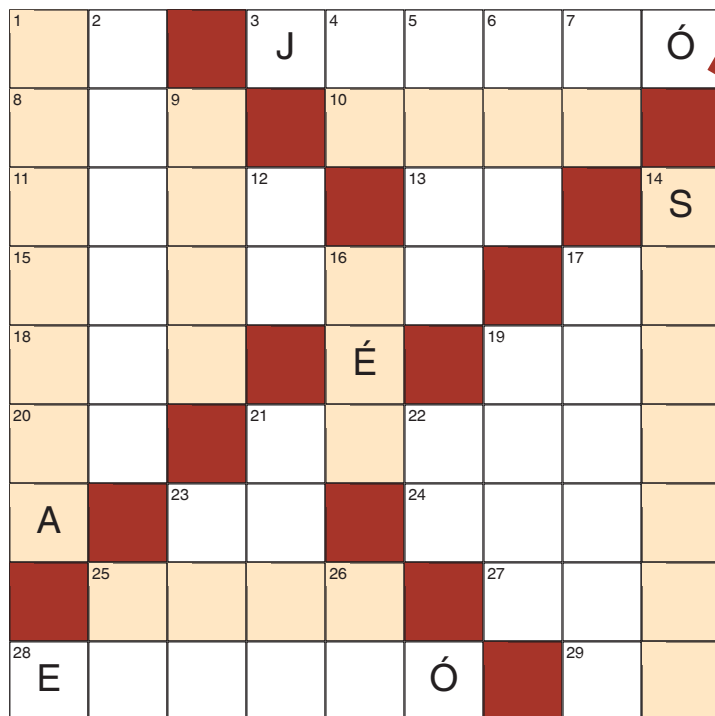
1. Nem ott 2. Rövid szűrőfegyver 3. Pénzben kifejezett értéke 4. Becézett Etelka 5. Kapni szeretne 6. Áraszt 7. Üt 8. Nem ül 9. Vajat kenyerre simít 10. Fohász

1		
2		R
3		
4		A
5		
6	O	
7		
8		
9		N
10	I	

⑤ Pista Dóra, Marosvásárhely: kedvenc mesefigurám.

1. Mérleget használ 2. Fejünk része 3. Nem vak 4. Nem fölő 5. Futóverseny vége 6. Vízlelő hely 7. Becézett Aladár

1	É	
2		C
3		
4	L	
5		L
6		
7		

REJTVÉNY-
PÁLYÁZATHavonta
5 DÍJAT!
sorsolunk ki

E havi feladatom hat fegyver nevét rejti.
Ezekkel pályázhatsz az öt októberi
könyvjutalom egyikére.
Postázd mielőbb!
A Rejtvénykirály

VÍZSZINTES

- Sós Kati névjegye
- Ezt mondjuk az
örnek, hogy beenged-
jen a táborba
- Zakatolni kezd!
- Megfejtés**
- Keleti nép
- Fel (angolul)
- Ideiglenes épület
(BARAKK)
- Kettős betű

- Némán látod!

- Becézett Iza
- Nyeregben van!
- Ókori birodalom volt
(ASSZÍR)
- Jómagam
- Ejnye-bejnye
- Megfejtés**
- Emberek, angolul
- Művet színpadon
bemutató
- Zátony szélei!

FÜGGŐLEGES

- Megfejtés**
- Kínai harcművészeti
sportág
- Enni kezd!
- Rés
- Sportbíró fújja
- Néma Zoli!
- Megfejtés**
- Duplán: lányok ked-
venc játéka
- Megfejtés**

16. Megfejtés

- Színes ceruzával
rajzol
- Az erős ember
csupa ...
- Apa párja
- Sínszélek!
- Villanykörte
- Nem igazi
- Rúdvég!

**Ti
mond-
tátok**

Zimándúfalvi aranymondások.
Beküldte **Horga Mónika** tanító néni.

Bandi: A madarak úgy repülnek, mint a halak – rajban.

Az osztály előtt egy gyermek szaval, kissé akadozik.

Ákos: Biztos lámpaláza van, égnek a lámpák.

Anna: A szóvégi ú majdnem hosszú.

Matek órán

Ákos: Nekem nem annyi az eredmény.

Anna: Biztos vírusos a ceruzád!

Rudi óra végén: Ez egy virtuális játék!

Tanító néni: Régen a gyerekek palatáblára írtak, nem volt nekik sem füzetük, sem könyvük.

Robi: De jó volt nekik!

Bandi: A kör egy lehetetlen bezárt vonal.

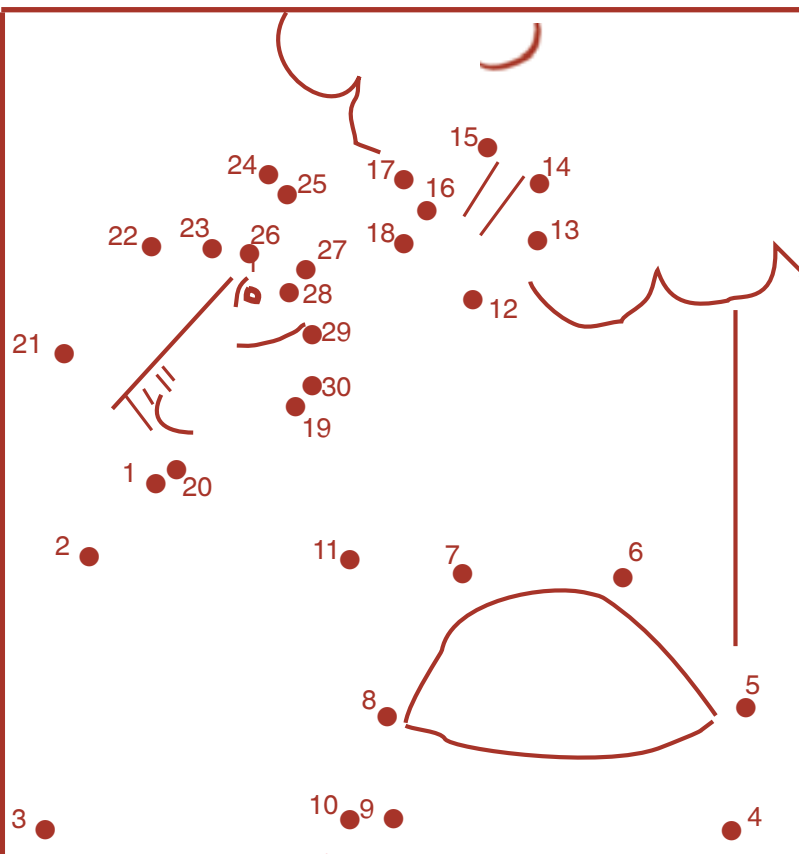
*

Tordahasztosi aranymondás.
Beküldte **Bartha Denise** tanító néni.

Környezetismeret órán:

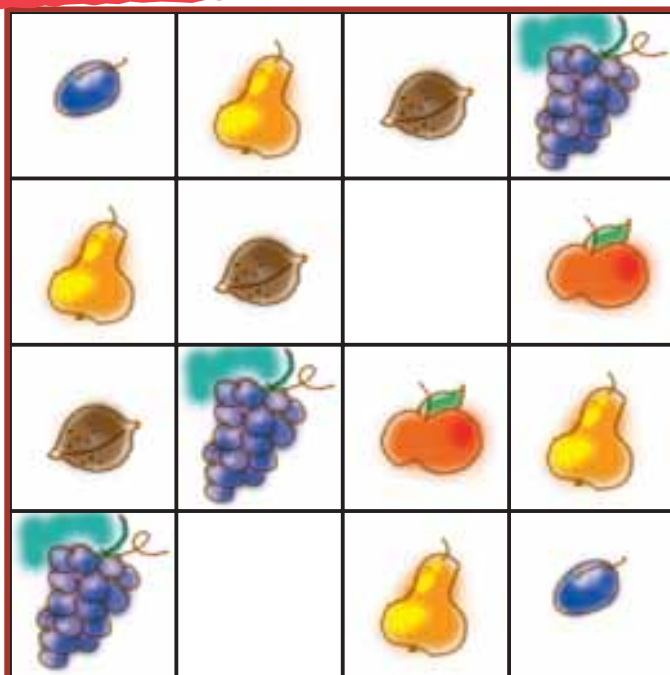
– Riki, hogyan lesz a búzából kenyér?

– A búzát elvetik, a búza kibújik, megnő, megéri, learatják, elviszik a malomba és megmalomolják (megőrlik).

**KÖSD
ÖSSZE**

a pontokat a számozás szerint – 1-től 30-ig.

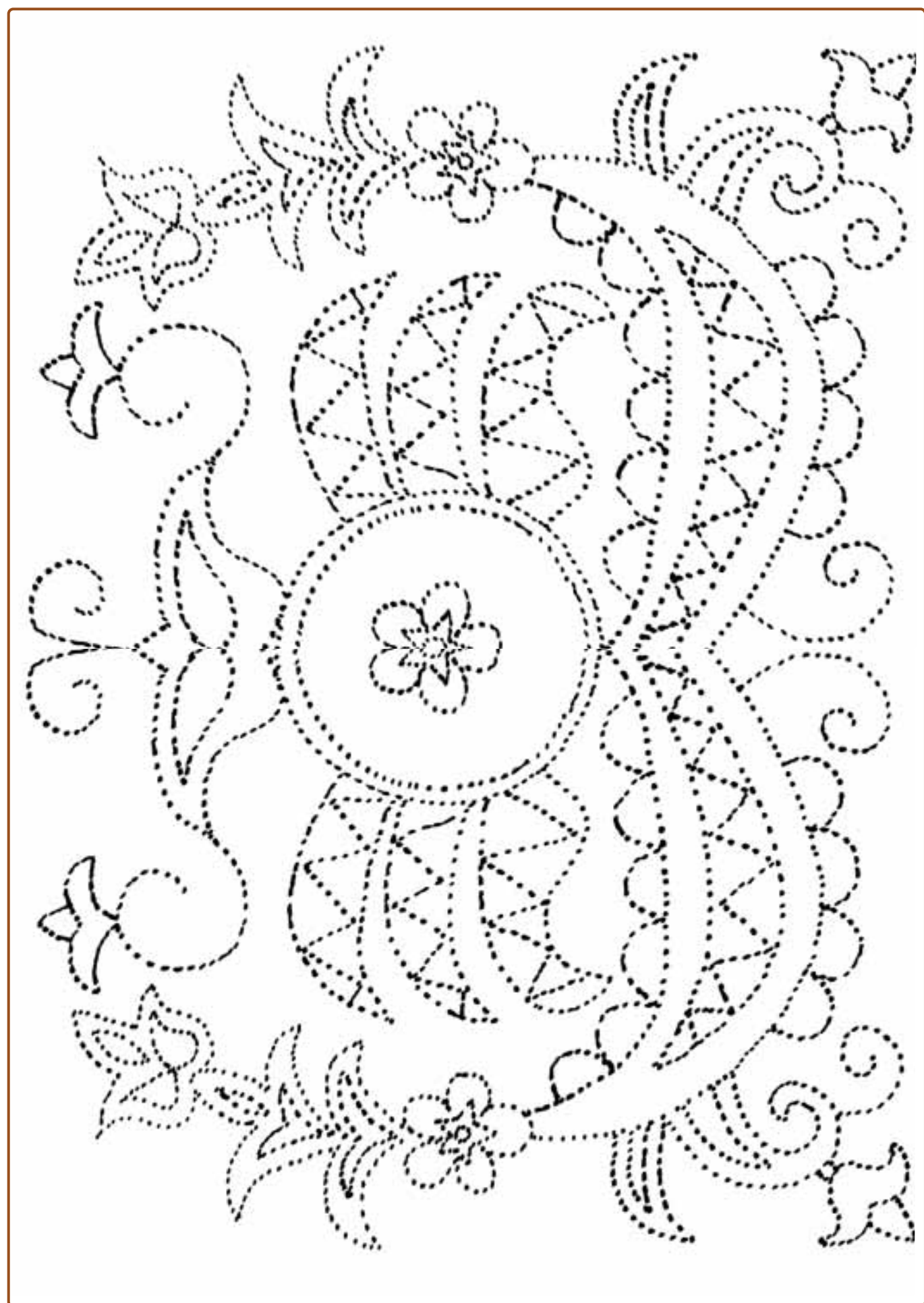
MILYEN

gyümölcs hiányzik a két üres kockából? Figyelj, és rajzolj!

**RAJZOLD
MEG**

folytonos vonallal, majd színezd ki az alföldi szűrmintát. Ha vá-
szonra másolva kivarrod, és fényképét elküldöd nekünk, jutal-
mat kapsz.

Egyed Andrea Írás-előkészítő könyvéből

Havonta
3 DÍJAT!
sorsolunk ki!

Szólj, szám!

1. Írjatok egy-egy mondatot a következő szavakkal:

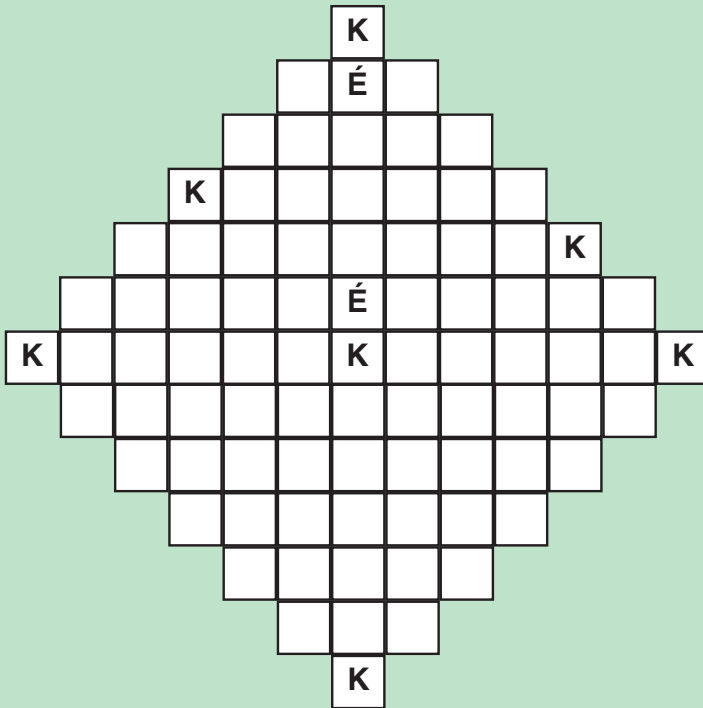
vezéreké – vezérekké;

tegez – tegezz; szablya – szabja;

török (ige) – tőrök – török (főnév) – törők

2. Magyarázzátok meg röviden a kifejezések átvitt értelmét: kardoskodik, letaglózta a hír, bárdolatlanul viselkedik, céloz valamire, lándzsát tör mellette.

3. Töltsétek ki Kiss Dénes szójáték-piramisát úgy, hogy minden irányban többször is ismételt értelmes szavakat olvashassunk, és csakis a K, E, É betűt használjátok.

LEVELEZŐ

■ A vándormadarakkal együtt keltek útra érsemjéni olvasóink és Vanyó-Kecsés Éva tanító néni, de ők nem Afrikába, csak ide, Kolozsvárra utaztak. Meglátogatták szerkesztőségünket, és – bélyeggyűjtők lévén – ajándék-belépőt kaptak a botanikus kertbe.

■ Gratulálunk a **tordai Jósika Miklós Líceum** színvonalas diáklapjához, a szellemes cím-grafikához. Várjuk, hogy a következő lapszámokban az elemisták is szóhoz jussanak.

■ A **szatmárnémeti Ianoş Abigél** sorai nyarat és Napsugár-tábort varázsolnak az októberi ködbe: „A legemlékezetesebb nyári élményem a Napsugár-tábor, amelynek emléket olyan jó felidézni. Éreztük, hogy mi, gyerekek voltunk a középpontban. Olyan jó volt, hogy csapatjátékokban idegen gyermekekkel kerülhettünk össze, így sikerült megbarátkozni velük. Elmondhatom, hogy nem volt mellőzve senki sem, mindenkire egyformán ragyogott a Napsugár ezen a helyen. Sajnálom, hogy csak egyszer lehet eljutni ebbe a táborba, de ha tanító néni leszek, pár év múlva saját tanítványaimmal talán újból elmehetek.”

TESTVÉREK KUCKÓJA

■ A testvérem, Attila 6 éves, jó fiú. Szeret autóval és kupástraktorral játszani. Sok könyve van, szeret színezni.

Molnár Erzsébet, Magyarlapád

■ Attila elsős, és sok segítségre van szüksége a tanulásban. Én pedig próbálok segíteni neki minél többet, hogy jó tanuló legyen.

Nagy Dalma, Szatmárnémeti

■ Arni hétéves. Néha verekedni is szoktunk, de azért jóban vagyunk. Mikor hazajön az iskolából, mindent elmond, ami vele történt. Jó, hogy van testvérem. **Fazakas Dalma, Désháza**

■ Brigitta 11 éves. Mindig mindent megtesz, amire kérem. Ő a világon a legjobb testvér.

Márton Dorottya, Csíkszereda

■ Szeretem az öcsémet. A neve Krisztián Zsolt, hatéves, a kedvenc állata a dinó. Ő a legjobb testvér a földkerekségen.

Hevesi Anett Cintia, Mezőbaj

Juhász Henriette,
Szatmárnémeti

■ Két nagyobb testvérem van. Csak hétvégén jönnek haza, mert Szatmáron járnak iskolába. nagyon jó, hogy van testvérem, szeretem őket.

Portik-Hegyi Bernadett, Tasnád

■ Az én testvérem 14 éves. Kedvenc állata a ló. Szeret olvasni, tanulni. Sokat szokott itthon takarítani.

Lukács Izabella, Árpád

■ A testvérem 15 éves. Ha összeveszünk, 5 perc múlva kibékülünk. Ő segít az angol, magyar, matek házában, és én úgy hálálom meg, hogy adok neki egy pusztit, és megölelem.

Bálint Eliza, Belényes

Havonta
3 DÍJAT!
sorsolunk ki

Krumpliból vagy radírgumiból – felnőtt segítségével – faragj néhány egyszerű formájú pecsétnyomót: kört, négyzetet, téglalapot. Műanyag fóliára nyomott festékbe mártogatva őket könnyen ábrázolhatsz sok egyforma egyedből álló tömeget – kiránduló gyerekeket, focicsapatot, vonuló madárrajt, teherautósort, stb. Ha változtatni akarsz a színt, előbb nedves ronggyal töröld le a pecsét-ről az előző festéket.

Munkádat kíváncsian várom, a legszebbeket megjutalmazom.

Maszat Művész

A huszárcsaphoz ötféle pecsétet használtam. Miután megszáradt a festék, vonalas rajzzal egészítettem ki a színfoltokat.

...a növények is ismerik és alkalmazzák a reklámokat?

Amíg a bokros erdőszélen még éretlenek a termések, addig sávyúak és zöldek, alig lehet őket észrevenni a lombok között. Ilyenkor a magokban szunynyadó „növénybébi”, a csíra még fejletlen, önálló életre képtelen. Megváltozik a helyzet, amint a csíra útrakész állapotba kerül.

– Készen vagyok, jöhet a reklám! – üzeni ilyenkor a sejtek vegykonyhájába, ahol megindul a piros festék gyártása, s az érett termések messzire virítanak a zöld lombok közül.

Miért éppen piros színű a termések nagy része? Azért, mert a piros a madarak kedvenc színe. Hamar terjed a madárvilágban a hír: Látátok? Megnyílt a cserjesoron a falatozó! Jönnek is a vendégek seregestől csemegézni. Lenyelik egyben a gyümölcsöt, a húsos részt megemésztik, a kemény magok s benne az érett csíra azonban sértetlenül halad át a bélcsatornájukon. A madár messze repül, és valahol elpottyantja ürülékében a magot, amelyből új növény fejlődik. – Nini – mondja ilyenkor az ember –, itt is nőtt egy galagonyabokor!

...a világítóbogarak segítik a rendőröket a bűnözők elfogásában?

1972. október 14-én érdekes hír jelent meg az egyik amerikai újságban: a mi szentjánosbogarakunk amerikai rokonait a rendőrök eredményesen használták a kábítószercsempészek elfogására. Ezek a bogarak ugyanis a heroin hatására valósággal felizzanak. A csempészek nyomába eredő rendőrök ezért apró hálóban világító bogarakat vittek magukkal.

BITAY ÉVA

TUDOD-E, HOGY...

Jó lenne tudni, mennyire vált be ez a módszer, és használják-e még ma is.

...a szentjánosbogarakat az űrkutatásban is felhasználják?

Ehhez persze tudni kell egy kis kémiát is! Ahhoz, hogy a szentjánosbogarak világítsanak, két anyagnak: a luciferinnek és a luciferáznak kell egyesülnie. Ehhez azonban energiára van szükség, amit az adenozintrifoszfát szállít. Brrrr! Micsoda kacifántos név! Az ember nyelve beletörik a kimondásába. Tudják ezt a kémikusok is, ezért a hosszú

nevű vegyületet egyszerűen ATP-nek becézik. Az ATP minden élő sejtben jelen van. Ahol van ATP, ott van élet, ahol nincs ATP, ott élet sincs. Ez adta az űrkutatóknak a remek ötletet: légénység nélküli űrhajót kell a Marsra küldeni, amit markolóval és fényérzékeny készülékkel

szerelnek fel, no meg szentjánosbogár kivonattal, amiben van luciferin és luciferáz. Az űrhajó leszáll a Marson, a markoló felmarkol egy kis port, és azt a fényérzékeny készülékben levő szentjánosbogár-kivonatra teszi. Ha az világítani kezd, akkor a porban van ATP, tehát a Marson van élet. Ugye milyen egyszerű? Mint a kétszerkettő!

Havonta
3 DÍJAT
sorsolunk ki!

KISKÓPÉ

Említetek olyan cserjéket, amelyeknek vörös a termése.

NARAGUCÁR

Harcos magyaroknak harcos madara. Másnak sólyom, nekünk égi jelkép: turul.

A 13 aradi vértanú

Önző korunkban mindenki csak magára, legfőnnebb szűk családjára gondol. Az igazi nagyok a közösségért is tudtak áldozatot hozni. Nagy Magyarok sorozatunk eddigi személyiségei mind ezt tették: tudásukkal, erejükkel, vagyonukkal, munkájukkal mások javát szolgálták. A legnagyobb áldozatot azok hozták, akik életüket adták eszményeikért, az igazságért, a szabadságért: a hősök csatában estek el, a vértanúkat (mártírokat) kivégezték.

160 évvel ezelőtt, 1849. október 6-án Aradon a szabadságharc 13 honvédtábornoka halt vértanúhalált.

■ **Aulich Lajos** a szabadságharc utolsó honvédelmi minisztere. Fontos szerepe volt a tavaszi hadjáratban és az isaszegi győzelemben. Német volt, nem is beszélt magyarul. Németajkú volt a hadbíróság is, mely kötél általi halálra ítélte a magyar szabadság védelméért.

Mindig csak szolgáltam. És halálommal is szolgálni fogok. Forrón szeretett magyar népem és hazám, tudom megértik ezt a szolgálatot.

■ **Damjanich János** szerb származású honvédtábornok a 3. hadtest parancsnoka volt. Soha nem vesztett csatát. Győzelmeihez nagyban hozzájárult katonai tudása és bátorsága. Lábtörése után kinevezték az aradi vár parancsnokává. A várat 1849. augusztus 19-én átadta az oroszoknak, akik kiszolgáltatták a bosszúéhes Haynaunak. Kötél általi halálra ítélték.

Legyőztük a halált, mert bármikor készek voltunk elviselni azt.

■ **Dessewffy Arisztid** császári tisztből lett a magyar szabadságharc tábornoka. Fontos szerepe volt a honvédsereg vezetésében, a kápolnai csatában és a tavaszi hadjáratban. A temesvári csata után csapatát át akarta vezetni Törökországba, végül menekülés helyett a fegyverletételt választotta. Kötél általi halálra ítélték, de ezt „kegyelemből” golyóra változtatták.

Tegnap hősök kellettek, ma mártírok... Így parancsolja ezt hazám szolgálata.

■ **Kiss Ernő** örmény-magyar milliomos volt. Debrecenben az Országos Főparancsnokságot vezette, majd hadügyminiszter-helyettes lett. Világosnál esett orosz fogságba. Haynau főbe lövette.

Istenem, az újkor ifjúsága egész ember lesz-e? Árpádok dicső szentjei virrasszatok a magyar ifjúság felett, hogy Krisztusé legyen a szívük és a hazáé az életük.

■ **Knezich Károly** horvát származású császári tisztből lett honvédtábornok. Részt vett a délvidéki harcokban, a tavaszi hadjárat több csatájában. Világosnál tette le a fegyvert. Az aradi hadbíróság akasztásra ítélte.

Milyen különös, hogy Haynau bíró is keresztény és én is az vagyok. Csak az ördög keverhette így össze a kártyákat.

■ **Lahner György** katonai pályáját a császár hadapródjaként kezdte. 1848 nyarán már honvéd hadosztályparancsnokként Délvidéken harcolt. A szabadságharc hadiiparának irányítójaként komoly szerepe volt a honvédség fegyver- és lőszerellátásában. A hadbíróság kötél általi halálra ítélte. 54. születésnapján végezték ki.

Krisztus keresztje és a bitófa oly rokon. És az isteni áldozat mellett oly törpe az én áldozatom.

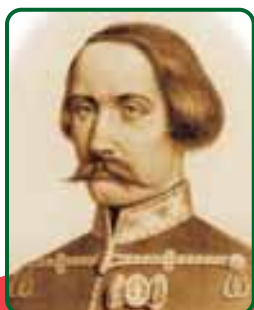
■ Az örmény gyökerű **Lázár Vilmos** is elhagyta a császári-királyi hadsereget, hogy a magyar szabadság oldalán harcoljon. Az észak-magyarországi hadtest hadosztályparancsnoka volt. Bem József ezredessé léptette elő. Karánsebesnél esett fogságba. Golyó általi halálra ítélték. 34 évet élt.

Krisztus keresztje tövében érett apostollá az apostolok lelke, és bitófák tövében kell forradalmárrá érni a magyar lelkeknek.

■ A legfiatalabb aradi vértanú, **Gróf Leiningen-Westerburg Károly** német főnemes volt. Magyar felesége révén magyar nemzeti érzülettel állt a szabadságharc oldalára. Előbb a szerbek ellen harcolt, majd a tavaszi hadjáratban, Buda bevételénél, Komáromnál, Miskolcnál vívott sikeres ütközeteket. A hadbíróság felakasztatta. 30 éves korában halt mártírhálál.

A világ feleszmél majd, ha látja a hóhérok munkáját.

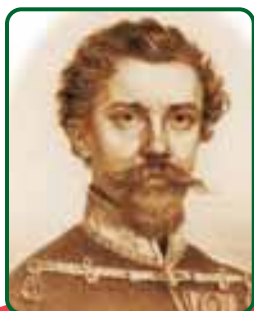
■ **Nagy-Sándor József** a császári hadsereg nyugdíjasaként hősiességével kitűnt a temesvári, a szolnoki csatában. A tavaszi hadjáratban a főszereg lovassági parancsnoka volt, Buda ostrománál személyesen vezette rohamra katonáit. A komáromi, váci és debreceni csata után Világosnál tette le a fegyvert. A hadbíróság kötél általi halálra ítélte.

De rettenetes volna most az elmúlásra gondolni, ha semmit sem tettem volna az életemben. Alázatosan borulok Istenem elé, hogy hőssé, igaz emberré, jó katonává tett.

■ **Poeltenberg Ernő** osztrák származású honvédtábornok. Bár nem beszélt magyarul, lélekben magyar volt, ezért átállt a szabadságért küzdő honvédsereghez. A pákozdi csatában, majd Görgey felvidéki hadjáratában harcolt. Ő vezette a kápolnai, a győri, a komáromi és a görömbölyi csatát. Vezérőrnagyként került orosz fogságba. 36 éves korában ítélték kötél általi halálra.

Minket az ellenség dühös bosszúja juttatott ide. Szép kis deputáció megy az Úristenhez, hogy a magyarok ügyét képviselje!

■ **Schweidel József** osztrák nemes, császári tiszt volt a Sándor-huszároknál. Ezredét a forradalom kitörésekor Bécsből hazavezette Magyarországra. Honvéd lett: a fel-dunai hadtest hadosztályparancsnoka és a kormány székhelyeinek (Pest, Szeged, Arad) városparancsnoka. A világosi fegyverletétel után az aradi hadbíróság golyó általi halálra ítélte.

A mai világ a sátán világa, ahol a becsületért bitó, az árulásért hatalom jár. Csak egy igazi forradalom, a világ új forradalmi embersége söpörheti el ezt az átkozott, meghasonlott világot.

■ **Török Ignác** a császár mérnökkari tisztjeként állt a magyar szabadságharc mellé. Komárom, Buda és Szeged várának erősítését irányította. A világosi fegyverletétel után a hadbíróság kötél általi halálra ítélte.

Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, hogy mindig csak Őt szolgáltam.

■ **Gróf Vécsey Károly** császári huszárezredesből lett magyar honvédtábornok. Délvidéken, majd a tavaszi hadjáratban harcolt. Jóval a fegyverletétel után, csak augusztus 21-én adta meg magát az oroszoknak, akik kiszolgáltatták Haynaunak. A hadbíróság kötél általi halálra ítélte azzal a súlyosbítással, hogy utolsóként végezzék ki az aradi vár a tövében, amit nemrégén ő foglalt el a császáriaktól. Végig kellett néznie társai akasztását, akik sorra búcsúztak el egymástól. Vécseynek már nem volt kitől búcsút vennie, ő Damjanich holttestéhez lépett, és megcsókolta a kezét.

Isten adta a szívet, lelket nekem, amely népem és hazám szolgálatáért lángolt.

■ **Gróf Batthyány Lajos** miniszterelnököt szintén október 6-án, Budapesten lőtték agyon. A vértanúk száma október 6-a után is szaporodott: **Kazinczy Lajos** ezredes, **Peter Giron**, **Woronieczki Mieczyslaw**, **Abancourt Károly**, **Szacsvay Imre** országgyűlési jegyző, **Csányi László** kormánybiztos, **Perényi Zsigmond**, az országgyűlés felsőházának elnöke és még sokan, akiket később végeztek ki, vagy akik a börtön falai közt pusztultak el.

Látjátok, mennyi az idegen név, származás, a császári tisztből lett honvéd a szabadságharc mártírjai között? Igaz és tiszta az a cél, mely az idegeneket, sőt az ellenség legjobbjait is magához vonzza! Az osztrák hatalom írmagját is ki akarta irtani a lázadásnak. Haynau tábornagyszernagy, a „bresciai hiéna” vérszomjasan üldözte a szabadságharc vezéreit. Kegyetlensége miatt tiltakozott az orosz cár, háborgott Európa. Amikor évek múlva Londonba utazott, az egyik

gyárban a munkások ráismertek, és ronggyá pofozták.

A megtorlás éveiben a magyar asszonyok némán tiltakoztak: bilincs alakú karkötőt viseltek, melynek csüngőjére a vértanúk nevének kezdőbetűjét vészték. Ez volt a titkos jel, melyről felismerték egymást 1848 eszméinek őrzői.

A magyar nemzet nem tud szabadság, igazság és méltóság nélkül élni. Vésd eszedbe az aradi vértanúk utolsó szavait, hiszen a halál küszöbén neked üzentek: Krisztusé legyen a szíved, és magyar népedé az életed.

Zsigmond Emese

Régi fegyverekről

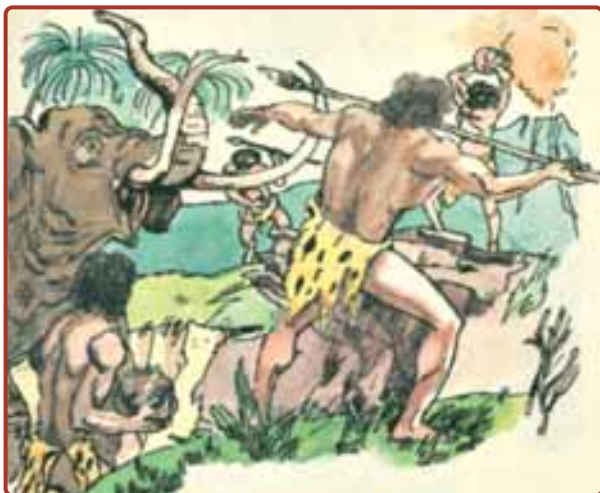
mesélek a fiúknak, de a lányok is belekuk-kinthatnak ezekbe az oldalakba, hiszen ha szükség volt rá, a történelem során mindig bátran fegyvert ragadtak ők is.

■ Mielőtt aggódó születek kivennék keze-tekéből ezt a Napsugárt, megnyugtatom őket: nem durvaságra és kegyetlenségre tanítalak titeket, hanem vitézségre és helytállásra. Az igazi harcos – ilyen volt **Hunyadi János** is – nem támad, hanem véd. Karja, szíve erős, lelke igaz. Nem veszi el a másét, de élete árán is megvédi, ami az övé: családját, jószágát, hazáját. Fiúk, nőjetek harcos, igazlelkű férfiakká.

■ **Van-e játékfegyveretek?** Engem hiába hívtok, hogy pák-pák-pák, csattogó, villogó golyószóróval, bádognipisztollyal, puskával kaszaboljuk a képzeletbeli ellenséget, vagy „tömegmészárlást” játszunk a számítógépen, nézzünk a tévében. Azt se várjátok, hogy a milliók életét kioltó bombákról meséljek nektek. Ezeken az oldalakon a régiek fegyvereiről, a **kardról**, az **íjról**, a **parittyáról** lesz szó. Ilyet kérjeteek ajándékba, **ezekkel játsszátok** azt, hogy olyan erősek, ügyesek, bátrak vagytok, mint a hajdani vitézek.

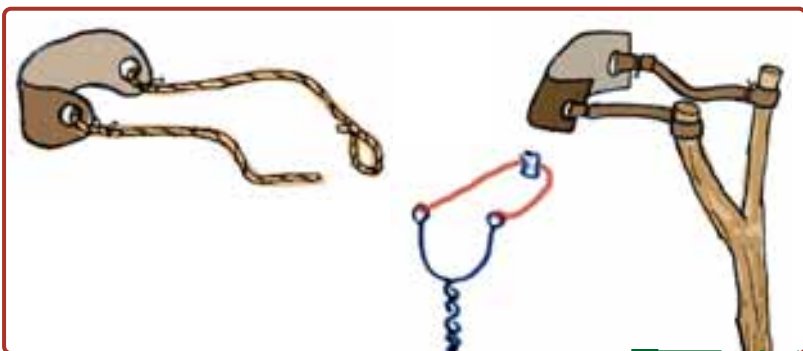
■ A régiek tudták, hogy **az élet szent, ölni bűn**. Soha nem gyilkoltak könnyű szívvvel, kegyetlenül. Azért vadásztak, hogy le-

gyen, mit enniük, és azért harcoltak, hogy megvédjék életüket a vadaktól, a gonosz emberektől. Mert gonoszok mindig voltak, éppen azért, hogy próbára tegyék az igazakat.

■ A legelső fegyver a **kő** volt. Pattintva, élezve szúrt és vágott, fanyélre kötözve nagyobb erővel és távolabbra csapott le. Így született meg az első tör, balta, lándzsa, paritty.

■ A bibliai történet szerint Dávid parittyájával terítette le az óriás Góliátot. Európában az ókortól a XVII. századig, a természeti népeknél pedig még ma is elterjedt messzehordó hajítófegyver a **paritty**. Egy hosszú bőrszík széle-
sebb közepébe tették a kő, cserép vagy ólomlövedéket, nyújtott karral megforgatták, és az egyik szarát elengedve kiröpítették a követ. Az ágasfára kötött **csúzlit** vagy pici változatát, a drótra, újra bogozott **cseszle- vagy bolhaparittyát** ti is elkészíthetitek, csak óvatosan lövöldözzetek vele.

■ A **katapult** gerendákból, kötelekből készült óriásparittyá. Több száz méterről is beröpítette a követ az ostromlott várba.

■ Amint a követ fém (bronz, vas, acél) helyettesítette, a **szúró, vágó fegyverek** egész sora született meg. A **tőr, a bárd, a balta, a fokos** közelharcra szolgált. A legfinomabban megmunkált **tőröket** a perzsa ötvösök készítették. Az arab férfiak övében ma is meg-megvilan a fényes-éles penge.

■ A **túlélőkész** a legmodernebb spanyol katonai felszerelés része. Éle vág, szúr, fűrészel, tüzet csíhol, szigonyvá, lándzsává alakítható, nyelében sebtapasz, gyógyszerek, tengervíz-sótlanító tabletta, csipesz, szike, iránytű, horgok, damil, csali rejtőzik, tokja parittyaként vagy jelzéseket leadó tükröként használható.

■ **Ékesít is, üt is, ró is** – ez áll rovásírással a 3000 éves magyar fokoson, melyet egy Róma melletti harcmezőn találtak meg. Ilyen **fokost** a bronzkorban csakis a Kárpát-medencében készítettek. Felirata tömören elmondja, hogy harcoltak, faragtak és írtak (róttak) is vele.

Hogy hívják az indián fokost?

■ A **dárdát, lándzsát, gerejlt, dzsidát** hajították, szúrtak vele, a **kopjával** öklelték, lelökték lováról a páncélos elleniséget.

DEÁK FERENC
rajzai

■ **Szent Lászlót** mindig **csatabárdal**, karddal ábrázolják. Ezekkel harcolt a délceg lovagkirály.

*Hárman sem bírnátok súlyos buzogányát,
Parittyaköveit, öklelő kopjáját;
Elhúlnétek, látva rettenetes pajzsát,
És, kit a csizmáján viselt, sarkantyúját.
(Arany János: Toldi)*

■ A **buzogány** nem más, mint szeges, láncos, fém vagy fa „ökl”. Ezzel szakította be Botond vezér Bizánc érckapuját. Aranyból, drágakőből elkészítve a buzogány a királyi hatalom jelképe: **jogar**.

■ A **kard** a legrégebbi és legelterjedtebb fegyverek egyike. Hossza, szélessége, alakja koronként és népenként változott, de az ókortól a XX. századig széles e világon harcoltak vele, és még ma is része a katonai parádéknak.

■ Az ősmagyar **fegyverkovácsok** éles kardjait az ötvösök indás-palmettás arany- és ezüstlemezekkel díszítették. **Atila kardját** népünk hite szerint Isten küldte, hogy az igazság fegyvere legyen.

■ „Övezd fel kardodat oldaladra, hogy ezáltal az igazságosság hatalmát gyakorold.” A magyar koronázási szertartás fontos része a **felövezés**, vagyis a kard felkötése a király derekára, majd a **királyvágás**. A király fellovagolt az ország megyéiből hozott földből emelt királydombra, és a **koronázási karddal** a négy égtáj felé vágva keresztet rajzolt: kifejezte hatalmát, és Isten oltalmába helyezte országát.

■ A szkíták, a hunok, a magyarok ősi szokása, hogy a hadba hívás jeleként **vörös kardot** hozdottak körül az országban.

A

B

C

D

E

F

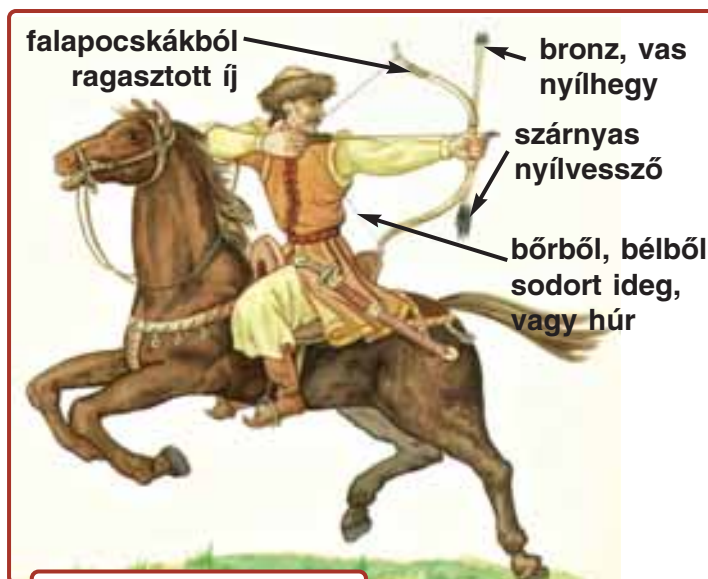
Melyik lehet?
Párosítsd a betűt a hozzá illő számmal.

■ Az ókori rómaiak a rövid, egyenes **legionárius kardot** (1), a törökök a görbe **jatagánt** (2), a japánok a hosszú, keskeny **samurájkardot** (3), a franciák a hajlékony **párbajtőrt** (4), a magyarok az enyhén ívelt **szablyát** (5) kedvelték. A széles pengéjű, hosszú és egyenes lovagi kardot, a **pallost** (6) ma megemlíteni is alig tudnánk.

■ A vezérek, hogy csapataikat lelkesítsék, kivont karddal, elsőként rohantak harcba, persze nem ilyen, drágakövekkel kirakott **díszkarddal**.

Mit jelent: feje fölött lóg Damoklész kardja.

■ Az **íj** az emberiség egyik legősibb fegyvere. Túlélte a tűzfegyverek feltalálását: az őserdők törzsei ma is íjjal vadásznak. Az ókori római nyilak 100 méterre, a középkori **nyílpuskák, számszeríjak** 225 méterre lőttek. Mindenki ismeri az angol Robin Hood, a svájci Tell Vilmos íjász-legendáit, de vajon tudjuk-e, hogy a **magyar lovasíjászok** évszázadokon át legyőzhetetlenek voltak. Egész Európa a magyarok nyilaitól rettegett. Könnyűlovasságunk menekülést színelve, vágóban hátrafele fordult, és nyílzáporral kaszálta le az ellenséget. A **visszacsapó íjat** felajzani, a trappoló lovon pontosan célozni, szemmel nem is követhető

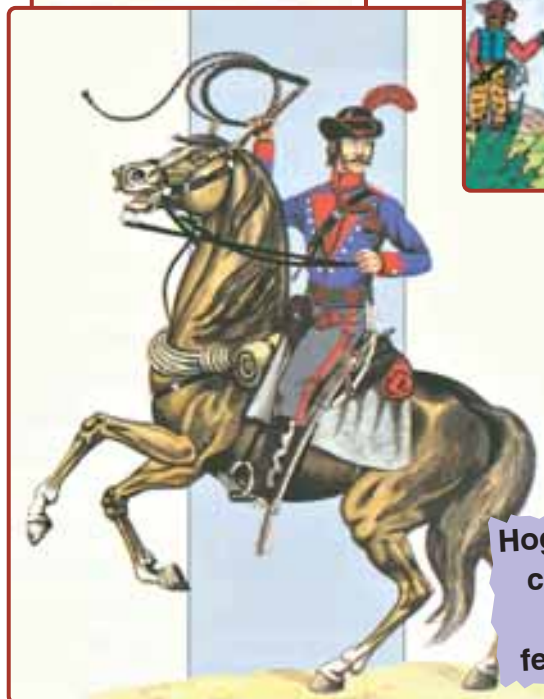

gyorsasággal röpíteni egyik nyílvesszőt a másik után csak az tudja, aki kiskorától ezt gyakorolja, aki hamarabb tanul meg lovagolni, mint járni – akár őseink.

■ A középkori nyugat-európai **nehézlovasság** bokáig vasba, takarókba bújtatta a szerencsétlen lovakat, s maga is mázsás páncélt öltött, ezért daruval kellett a nyeregbe emelni. A **könnyű fegyverzetű magyar harcost** viszont lova röpítette, segítette, nem ritkán meg-

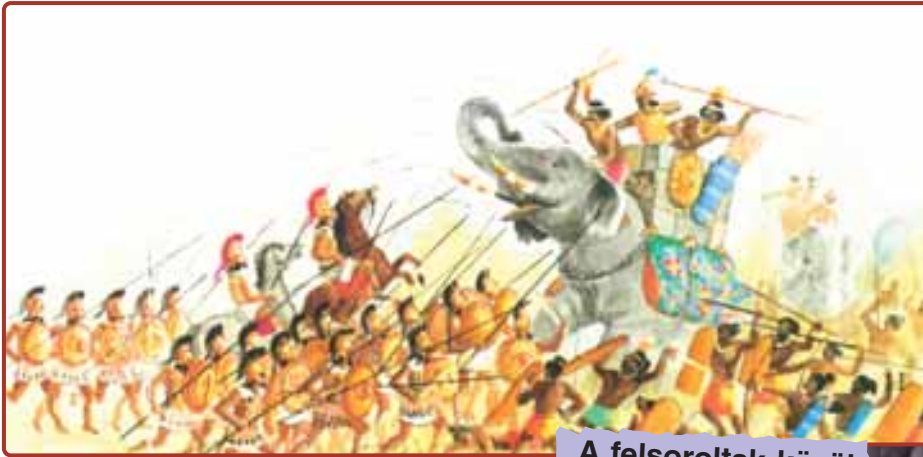
mentette, Árpád korában a sírba is követte. Jóval később, a huszárok vitézségében is szerepe volt a **gyors paripáknak**. A Hunyadi-huszárnak nemcsak viselete hasonlított a csikóséra: **az ostort** is veszedelmes fegyverként használta.

Hogy hívják a cowboyok „kötél-fegyverét”?

■ A tank őseit, a kétkerekű, lovak által röpített **harci kocsit** a sumérok használták először ötezer évvel ezelőtt, de az ókori **egyiptomiak**, a hettiták, a perzsák, a görögök, az etruszkok is ismerték.

■ Az idomított **harci elefántok** agyaráát fémszarvval tették még félelmetesebbé. Ezek a mozgó sziklák azonban sem Hannibált, sem Dareioszt nem segítették győzelemre. Az ókori Kartágó hadvezére hiába próbálta meghódítani Rómát, a perzsa királyt pedig legyőzte Nagy Sándor.

■ Bár a **tűzfegyvereket** jóval később fedezték fel, történetük sajnos mégis túl gazdag. A kínai puskaortól az atombombáig, az elöltöltős puskától a golyószóróig, az ágyútól a lézerpisztolyig, a mustárgáztól a biológiai fegyverig fürgetegesen fejlődik a pusztítás tudománya, mely ma már földi létünket fenyegeti. A párviadalban, párbajban egy ember, a csatában százak, ezrek, a világháborúban milliók, az atom vagy biológiai háborúban az egész emberiség pusztul el. Mi védhet meg?

A felsoroltak közül melyik fegyvert használjuk sporteszközként is?

Gábor Áron ágyúja

■ A régi harcos **pajzzsal**, sisakkal, vastag bőrruhával, sodronyinggel, **páncéllal** védte magát. A huszárruha fémszálal sujtását, a **vitéztkötést** sem pusztán dísznek szánták.

■ De a legnagyobb védelmet mégis a **hit, az igaz szándék, az ima**, az égiek segítségével jelenti. Az újszülött Akhilleuszt édesanyja a Sztüx vizébe mártotta, hogy fegyver ne árthasson neki. Ám a sarkát fogta, így az sebezhető maradt. Szent István Mária oltalmába ajánlotta Magyarországot. Jézus, segíts! – kiáltották Nándorfehérvár, Szigetvár vagy Eger védői. Hányszor csúszott el a kardcsapás, torpant meg a nyílveessző, a golyó a nyakban viselt Mária-érmén, kereszten.

Mária köpenyébe burkol, Jézus velünk van. Csak higgyük, hogy harcba, békében egyaránt igaz Bethlen Gábor fejedelem fohásza: Ha Isten velünk, ki ellenünk?

Zsigmond Emese

■ Őszi szellő fúj a réten,
Elment a nyár nem túl régen.
Vörösbe öltözött a bükk,
Minden állat lefeküdt.
Hideg eső csordogál,
Nemsokára tél lesz már.

Elekes Anita, Érsemjén

Ferencz András, Marosvásárhely

**Gáll Anna,
Gyergyó-
szentmiklós**

■ Ősz, ősz, ősz,
szüretel a csósz.
Fújdogál a hideg szél,
levegőben táncol a sok falevél.
Készülődnek a madarak,
s egy-kettőre itt is hagynak.
Mikor ébred a természet,
hozzánk újra visszatérnek.

**Banga Anita Krisztina,
Szászrégen**

Orzac Réka, Nagybánya

■ Itt van az ősz, eljött már,
Búcsúzik a napsugár.
Fecskék, gólyák, verebek!
Jönnek már a hidegek!
Vigyázzatok, verebek,
Hidegek a reggelek!
Húvösek már a szelek,
Bújjatok el, verebek!

Tóth Tímea, Érsemjén

■ Az erdőben a levelek szőnyeget alkotnak,
és a földre hullatja a makkját a mókuska.
Itt van az ősz, látjuk, hogy érkezik,
és az erdőben minden állat elbújik.
A gyerekek végre iskolába mennek,
hívogatják a kicsi gyerekeket:
„Gyertek, gyertek, vár a sulis,
majd meglátjátok, micsoda buli!”

Nagy Bettina Tünde, Érsemjén

**Benedek Bernadette,
Gyergyószentmiklós**

■ Hideg szellő csiklintja az orrunkat,
Megkezdődött az iskola!
A földön a levelek ropognak,
Az ablakok már nincsenek nyitva.
A levelek össze vannak fújva,
Az állatok már fáznak,
De kár, hogy nincs nyár!
Kellemes őszi napokat kívánok!

**Rausch Bianka Krisztina,
Gyergyószentmiklós**

**Fazakas Pálma,
Marosvásárhely**

■ Hullnak a levelek a fáról,
Érik a szőlő az ágon.
Iskolakezds van már,
Minden tanár várva vár.
Szüreti bálakat készítenek,
A termekben gyorsan díszítenek.
Levélszőnyeg van a földön,
Szép táj van a völgyön.

**Szakács Noémi Beatrix,
Dicsőszentmárton**

**Kiss Kimberly,
Marosvásárhely**

- Eljött az ősz,
Nagyon vártuk,
A sok jó gyümölcs
megérett.
A szüret is megérkezett,
Ujjongnak a szőlőskertek.
Varga Rita, Marosbogát

**Adorján Katica,
Csíkmenaság**

- Eljött az ősz, az ágyvető ember,
Sárga levelek a földön hevernek,
Gyerekek az avarban sietnek,
S a madarak az országból elmennek.
Örvendek az ősnek,
Pont úgy, mint a nyárnak,
Eső esik, de mindhiába,
El kell menni az iskolába.

Hadnagy Káren, Dicsőszentmárton

Csizmadia Kinga, Gyergyószentmiklós

- Nem tudom kifejezni magam,
És engem nagyon bánt e tudat.
Még nincs elég szavam a „szótárban”,
Csakis ez lehet az oka.
Tudom, még sok van, mit tegyek,
Hogy amit szeretnék, azt elmondjam.
Ilyen tanácsot nincs kitől kérjek,
Mert ma kinevetik a költőket.
Így csak magam gondolkodom,
S tudom, majd megtalálom,
mi legyen a legjobb.

Mali Dénes Levente, Vámfalu

Andrási Bianka, Margitta

Vágjátok ki, és
ragasszátok
nevetek mellé
a gyűjtőlapra.

OKTÓBER

E lapszám támogatói:

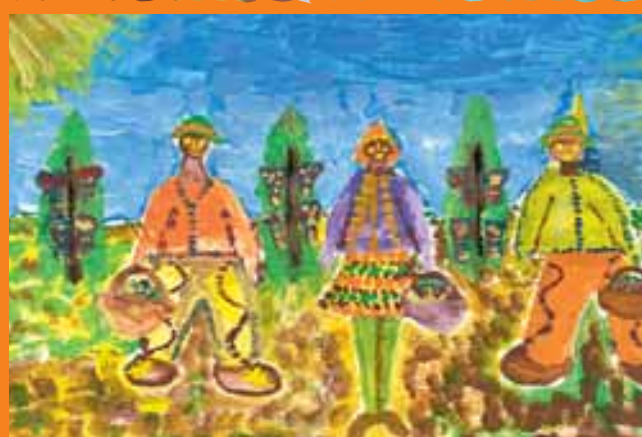
Címlap: UNIPAN HELGA

NAPSUGÁR, gyermekirodalmi lap. Kiadja a NAPSUGÁR Kft. Szerkesztik: ZSIGMOND EMESE főszerkesztő, MÜLLER KATI képszerkesztő. A szerkesztőség postacíme: 400462 Cluj, Bld. C. Brâncuși nr. 202. ap. 101., C.P.137. Telefon/fax: 0264/418001. Megrendelhető a szerkesztőség címén. E-mail: naps.sziv@napsugar.ro Honlapszerkesztő: KOMÁROMY LÁSZLÓ; www.napsugar.ro A lapok árát a következő bankszámlára várjuk: Cont IBAN RO45RNCB0106026602080001 B.C.R., SUC. JUD. CLUJ S.C. NAPSUGÁR – EDITURA SRL. CUI: 210622 Készült a kolozsvári TIPO OFFSET Kft. Nyomdájában. Ára 2,5 lej

Maszat Művész KIÁLLÍTÁSA

a tavalyi ősz legszebb rajzaiból

Traxler Roland, Nagybánya

Cser László, Nagyvárad

Kozma Dávid, Margitta

Bodor Anett, Kovászna

Bencan Mia, Szabadka

Dankó Blanka Adél, Nagybánya

Háttér: Kozma Dávid, Margitta